

Wäl signade Tryck-Friheten.

Tredje och Sidsta Stäcken.

N:o 44.

Stockholm den 7 Martii 1783.

Anmärkingar rörande Målningar *).

Rom war en Umma för Konsterne, äfvensom Grækeland war deras Moder. Apelles, Praxiteles och flere Mästare hade redan burit dese bildgäfwans alster til sin präktigaste högd, innan en Augustus öppnade för dem den lysande skådeban, hwarest de sedan utbredde sina gudomliga tåckheter. Men Rom förföll, och Konsterne flydde, skingrades och afstwinade under 1200 års-tidessiften. Omkring det 14:de och 15:de århundradet dagades det åter. Snillen upwaknade, som drogo dem ur förströelse och wanmagt; de kommo då åter i flor, men de behöllö likwäl ännu något som witnar at de varit willfarande och öfwerlätna.

Måleriet delas i 3 Classer:

Den Italienska,

Nederländska och Tyska, och den

Fransyska.

Italienarne hade sina flesta originaler i efterlefwor af Romas Bildhuggare-konst, och härigenom uparbetades deras teckning. De hafwa icke allenast wist människans kropp i sin sagrafste wanliga ställning, utan de hafwa äfwen utbrönt ledernes mått, sammanhang och inbördes affeende och derigenom frambrackt så många mästestycken af bild-teckningar, der sjelfwa sinnes-krafterne tyckas frambruta, ur starka och listiga penseldrag.

De Nederländske och Tyske hafwa icke haft annat mönster än Naturen. Henne hafwa de följt både i tåckt och fult. Af denna trälsamma efterapning har likwäl den härliga Colorit kommit, som andra Länders mästare med förundran finna, och nästan omöjligen kunna härma.

Fransosernes målningar likna folkslaget. Mera listiga och angenäma än genomarbetade, wittna de om sine Mästares qwickhet och lysande bildgäfwa. Häraf kommer at deras ordonnance är framför alla andras prächtig, spelande och wäl upfunnen.

Ur detta flyter det allmänna omdömet som satt sin särskildta stämpel på hwar och en af dese Nations arbeten.

*) Insändt.

Itali-

Italienska skolans verk är Teckningen.

Nederländska skolans, Coloritten.

Fransyska skolans, Ordonnancen.

Men ingen regel utan undantag. Venetianske målare hafwa stått tecknet, men härigen målat. — Rubens, Vandyck, Dippenbeck, Tordans och flere Nederländare, hafwa wist ägt en brinnande bildgäfska. — Fransoserne Le Sueur och Le Moine, hafwa satt en liflighet i sin teckning, hwars make knapt sjelfwa Rom sett på något af sina mästestycken, och deras Landsman Chardin täflar med en Teniers eller Gerard Don.

Ibland icke liflighet i målningar är Raphaels tanklöshet, som föreställte hus och byggnader, på samma taffla där han afbildade Adams fall; samt Albrechts, Dykers och Titiens sorgfällighet, at hänga radband på Lärjungarne i Emaus, för at fördjupa deras andäktiga utseende.

Sverige har icke länge förstått at urskilja en wacker målning. De täcka stycken som under Tyska kriget kommo i des förwar, multnade, hoprullade i källrar, eller bortsläpade af Utlänningen för en ringa penning. Fransyska målaren Bourdon fann i Dr. Christinas stall 5 präktiga målningar af den namnkunnige Corrage, hwilka där tjänade til Lärstuluckor för illa påhade fönster. De förwaras nu i Orleanska Galleriet, såsom ypperligheter i Konsten.

Ehrenstrahl är i Sverige den äldsta bekante målare. Han hade under sina resor inhämtat allt hwad som kan uplyfta en naturlig sällighet. I Italien astog han så Petri de Cortonas sätt både i ritning, färgblanning och städning, at hans stycken som än i dag ses wid Drottningholm, sätta honom aldeles i bredd med sin mästare. Hemma stöckade hans liflighet småningom. Merändels syhelsart med Portraiter och Djur, blef han allt mer och mer främmande på det stora bildningsfältet, där qwicka och utswäfwande inbilningar upfdra sina dråpeliga mästestycken. Han nödgades därföre i hwarjehanda förparstiel, söka hjelp til sin stora taffla, där han föreställer yttersta Domen. Hans förträffeligaste arbete är Konung Carl xi:s Kröning.

Lembkens war en stor Barallie-målare, och i allt nästan jämnad med den odödlige Bourgignon. Wägge Gallerierne wid Drottningholm wittna om hans ogemena färdighet. Han beundras af alla kännare; han uphöjes til himmelen sedan han icke mera är til, men han dog likwäl i den nedrigaste fattigdom, under en börda af 90 år. Hwilken bedröflig spegel för stora Snillen! om den ej wore wanlig.

David Kraft målade i början föna Portraiter. Et af hans raraste stycken, war et huswud af Sältmarschalken Grewwe Joh. Stenbock, som för des utwalda teckning war wärdt at pryda den bästa samling. Men Kraft hade äfwen den olyckan at wara fattig. Han måste

måste måla för nöd skull, och behofwen nedertryckte honom omsider så, at han förlorade all eld och granlagenhet.

Så hafwa under förflutne Tidehwarf satt wärde på Måleri-samlingar. I Ehrenstrahls och Krafts tid, wore utom Fältmarschalcken Gr. Stenbocks Cabinet inga sådana stycken at träffa mera än hos Mythens, en gammal färgskåmware, som hade samlat en hop wacker, det han med sin plumpa pensel mente sig göra ännu wackerare. På en tafla af Rubens, som förestälte den igenkände Achilles, hade han updragit alla mungiporne och widgat alla ögonen. Widlyftig mun och breda ögon hafwa efter hans tycke gjort sköna ansigten: Hans son sålde sedermera samlingen åt Preussiske Fältmarschen Gr. Gotter, och genom widare köp är den nu flyttad til Stuttgard, Hertigen af Württembergs Gallerie.

Ibland Renegater hafwa wisat sig måst lysande: en Richter i Wien; en Richter och Dahl i London; ännu en annan Richter i Venedig, och en Desmarais i Beyerne. Alle hafwa måst bära sin skicklighet i främmande Land, af brist på brödsödan i sit eget.

Fushållerstån, Öxen, och Hund som wänder stel.

(Fabel för en Sattig).

Se din like i alla stånd, och säg mig sedan, orättwisa människa! Om dit öde är grymt. Det äro dina misshandjen, dit knorr som göra dina olyckor: Gud är rättwis.

Jag tillstår at hungren will bli stillad, och at dit arbete kan endast föda dig; hwad slutar du därpå? at dina behofwer äro ömkansvärda; men hwar öddelig får widkännas de samma. Wi äro alla födda fattiga och oroliga: wisa mig en människa mera lycklig än du. Adam, ämnad til den fullkomligaste sällhet, fann ju at det felades honom en maka. Den bedrägeliga ormen, som kände Evas nycker gjorde henne brottlig. Hon använde samma swel at förleda Adam, och begges straff blef forplantat på deras efterkommande.

Då Alexander, följd af segren, hade intaget werlden. Då han sedt altare upresta til sin ära, gäfwö des tårar tillkänna at han blott war en människa. Den girige ser sig bedragen i sitt hopp. Den högmödige, rård af en ständig oro, tror sig ej bli så wördad som han borde. Huru mångfaldiga behofwer hafwa ej de stora? Höghården är omätelig.

Hwem har icke hört dem beklaga sig öfwer vapeurer och indigestioner? då de blifwa warse at deras guld ej tjengar til en allmän nytta, afundas de bondens styrka och hälsa.

) Insändt.

En

En finner sig olycklig i en älskanswård makas armar, swartssjukan och hushållsbekymmer förgifta des dagar. Den andra önskar sig en arfwinge, des slägt går ut med honom: hwem, säger han, skola mina med så mycken möda samlade skatter tilhöra? Kore sagt, om ni läser i andras hjertan; hwad afundas ni? afunden är blind. Då ni känner honom hos er, så wet at tusend andra önska sig äga det ni har.

Jag måste sade en Hushållerska, ha maten färdig til flock. 2, Hwar har den förbannade hunden tagit wägen? om jag ej får rätt på honom blir min stel bränd och jag bannad. Arg som en tupp, går hon ut köket, tar en läpp, och stampar med foten; hunden undflyr henne. Hon ropar, hwiflar och lockar, men förgäfwes: Hennes arghet tiltager, hon springer efter honom och hotar med läppen, och hunden rädd löper sin wäg.

Finnes wäl i naturen någon så olycklig warelse som jag? sade hunden, hwilken stjerna har sedt mig födas? Skall en öfwerenskommeelse twinga mig at wända stekhjulet så länge jag lefwer: hwilken skam! I hela min slägt finnes ingen så ringa slaf som jag. Om ödet bewilljat mig en mera lindrig sybla, hade jag kunnat lefwa i en ädel lättja, smekt och rosad hade jag wunnit fruntimrens gunst: eller, om jag blifwit född til jagthund, så skulle Adelsmänner i mitt sällskap dela med mig jagtens nöjen, och med min tilhjelp twinga skogar och fält at contribuera til deras gästebud. Hwarföre kan jag ej med det mod och den eld jag hos mig hysar kalla Dejonet för min far? Hwad säger jag, Dejonet! det är äfwen mig öwärdigt. Hwarföre är jag menniskan undergifwen, jag som borde wara något nära hennes like? Hwem kan bestrida mig at icke jag rätt så wäl som hon har lif och warelse? likwäl är jag des slaf, och hon, såsom en sträng husbonde, drat en oändelig skatt af alla djuren, och lefwer blott för sina nöjen.

En Öre hörde denna flagan, och wedersade den dumma lättingen med dessa ord: „Huru wägar du anklaga ödet? du, hwars öde är så fält i jämförelse med mitt. Twungen af en oarmhärtig påförare måste jag draga plojen, och upbruka jordens flela barn, och sedan med tunga och trötta steg draga skörden til ladan. Jag utfär likwäl alt detta arbete utas knorr: men, det är ej alt; betänk at en gång, (och kan hända är det ej långt til) skall du wända det spett, på hwilket någon del af mig sielf blir slett, och til belöning för min möda skall du gnaga mina ben.

Hunden bestört swarade; „Dittills har jag ansedt alt med et afundsinkt öga. Huru falskt döma wi icke, då wi endast se på apparencerna! Detta mäktiga djuret beflagar sig. Menniskan lider kan hända ännu större plåger. Låt oss nedtyta wår afund, Jag wil tänka på Ören, och lefwa nögd.

Då han detta sagt, gick han in i köket, och wände sielen med glädje.

N:o 45 utgifwes den 10 Mars. eller nästa Måndag.

Stockholm, Tryckt hos Commissarien P. A. Brodin, 1783.

Dag = Bladet:

Wälsignade Tryck = Friheten.

Tredje och Sidsta Skäcken,

N:o 45.

Stockholm den 10 Martii 1783.

Det Gyllende Mans A. B. C.
eller Imitation af engelska Alphabetet
(se N:o 35 och 36. *)

A siger fram när åran vill
B lär åfwen biuda till
C hur har han sprungit opp?
D i råfna wann sitt hopp
E är så ådel som han är skån
F i l' hombre gibr sina rån
G åt Stiårnor gifwer glans
H han bryter ån en Dants
I åter länge och wål
K är liten kropp och Stål
L ser alt som bräckligt gods
M är altid wål till mods
N är hastig men honett
O har Axels tanckesått
P hwad är han? — han är korr
Q han teg och reste bort
R salig Gubben härma will
S friar men skisser aldrig till
T har Niclas till Patron
U kan tala ur högsta thon
W bår Fröijas egen fårg
X förlorat all sin mårg
Y i Pharao ofta swår
Z långt mera Lycklig år.

*) Insåndt ifrån Uddevalla med försåf.
ran at med första försatta Truntimmers A.
B. C.

